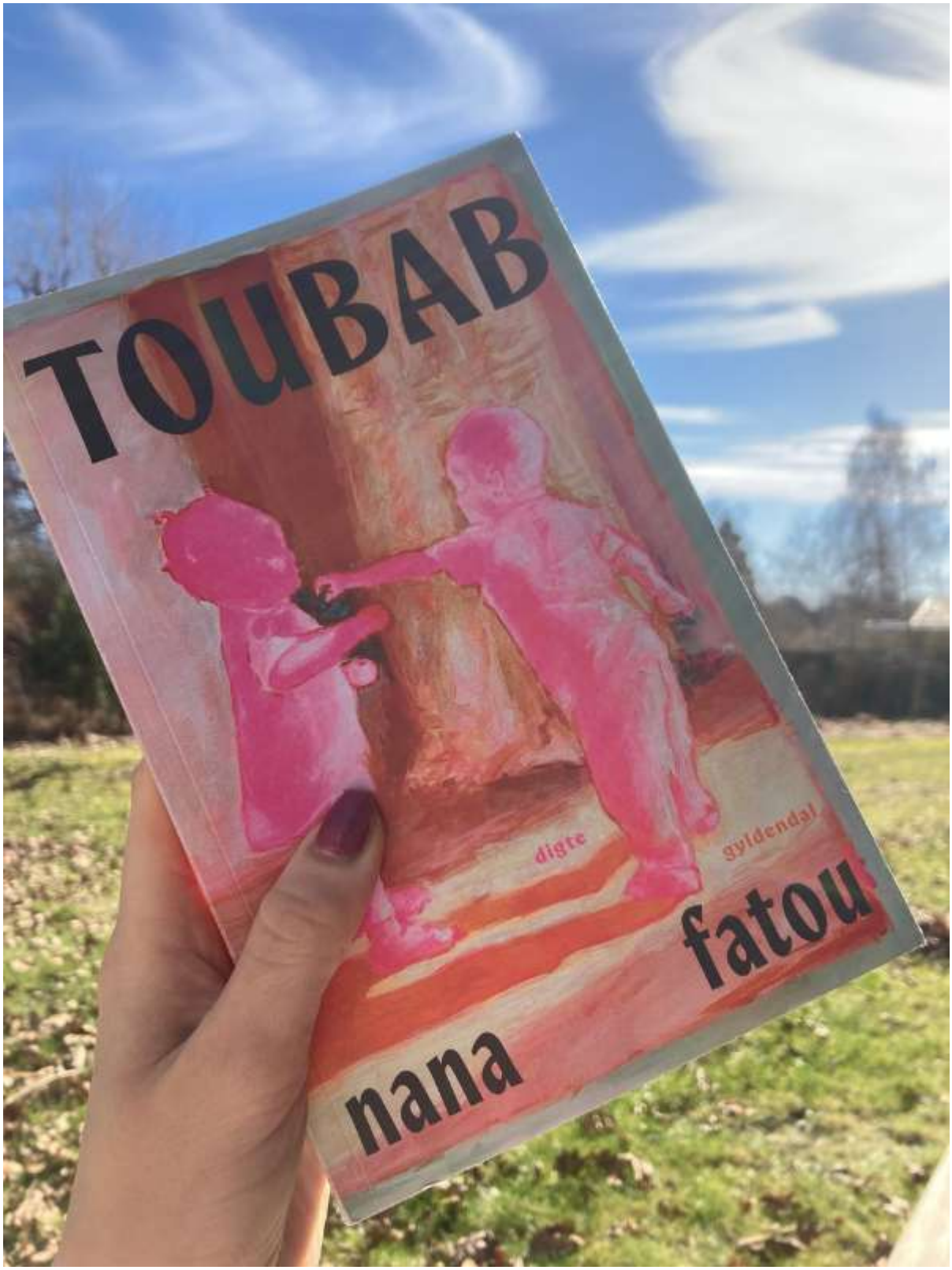

TOUBAB
digte
gyldendal
nana
fatou

Varme kram, melede vandmeloner og et selvbevidst jeg

Skrevet af Clara Christine Danholt • 30. april 2026

Toubab – Nana Fatou – Digte – Gyldendal

Nana Fatous debut skildrer sorg og savn med stor præcision

vi køber maggiterninger og søde kartofler
maniocpulver og bitre tomater
jordnødder vi knækker skallen
ryster dem ud i hånden og smider skraldet
vi køber en vifte og saftevand

- s. 35, vers 19-28

Jeg mærker varmen og hører larmen fra markedet, når jeg læser Toubab.

arv, hud, hår, krøller, øjne, drømme, kram og melede vandmeloner. Det er ord, der bliver hængende, efter jeg har lagt bogen fra mig.

Toubab er skrevet af Nana Fatou, som dimitterer fra Forfatterskolen til sommer. Digtsamlingen er hendes debut og udkom den 6. marts 2026 på Gyldendal. Det er prosadigte, der benytter den frie form til at give os både stemning og handlingsforløb.

Vi møder det unge digterjeg, netop som hun træder ud af flyet i Tallinding for at besøge sin gambianske familie. Vi møder hende midt i hendes akklimatisering og sorg over ikke at have sin bror med sig på rejsen. Hendes bror, som ligesom hende både er dansk og gambiansk. Hendes bror, som har en anden mor, og som ikke længere er en del af digterjegets liv.

Temaer og tider; sorg og savn på tværs af tempus

Savnet til broderen er en gennemgående og underliggende sorg i hele digtsamlingen. Den kommer bl.a. til udtryk i værkets vekslen mellem de grammatiske tider. Der er en vekslen mellem datid (tiden før broderen blev født, fyldt med håb om en fremtid med ham): ”jeg tænkte på / at vores hud blev den samme” (s. 13, vers 1-2), nutiden med savnet til ham: ”jeg tænker stadig på vores hud / hele tiden” (s. 13, vers 3-4), en forestillet fortid, hvor han er til stede: ”det kunne have været sådan / at jeg tog min lillebror i hånden” (s. 5, vers 1-2) og en hypotetisk nutid med ham: ”jeg tænker på at trække ham / lige forbi mændene” (s. 5, strofe 2, vers 1-2).

Ved at springe frem og tilbage i tiden formår Nana Fatou at beskrive sorg og savn meget præcist. Netop som noget gennemgående og underliggende. En følgesvend, man har med sig på sidelinjen af livet, der ellers kører forbi. En følgesvend, der lever i nuet, men som også dukker op, når man tænker både tilbage og frem i tiden. At savne nogen, der engang var der, er ikke kun at savne den tid, hvor de var der. Det er i lige så høj grad at sørge over den tid, der er, og den tid, der kommer, som de ikke kommer til at være en del af.

Gentagelser, fremdrift og tænketid

Gentagelser er et stærkt og gennemgående virkemiddel i værket, som illustrerer, at dagene går, og at jeget bliver mere hjemmevant, som tingene gentager sig. Gentagelserne tydeliggør også, hvordan værkets stemme veksler mellem at henvende sig til noget ydre og vende sig mere indad. Sætningen "det kunne have været sådan" (s. 5, vers 1+12) starter og afslutter værkets første side. Det skaber en ringslutning, hvor vi cirkulerer tilbage til starten, men starten har fået en ny betydning i slutningen på grund af den mellemliggende information. Derfor fungerer verset første gang berettende, mens det anden gang fungerer som digterjegets indre monolog. Det fungerer godt med denne vekslen mellem det udadvendte og indadvendte, da vi som læsere både får fremdrift i handlingsforløbet og kommer helt tæt på og ind i hovedet på digterjeget.

At skamme sig over sin skam; at være uperfekt på en forsigtig måde

Udover sorg og savn er skam og white savior-kompleks også gennemgående temaer i værket.

Det stemmer overens med værkets titel. Ordet 'toubab' bliver brugt i bl.a. Gambia til at beskrive udlændinge eller fremmede, ofte hvide turister. Det opstod hos den vestafrikanske befolkning under koloniseringen, da de så på den fremmede, hvide europæer, der kom for at se på dem, som om det var dem, der var de fremmede. Betegnelsen 'toubab' er tidligere fortolket af kunstneren Johannes Sivertsen i en udstilling, hvor vi ser den hvide mand, som den egentlig fremmede og uvidende.

Men jeget i Nana Fatous digtsamling forstår godt, at hun ikke forstår. Og titlen er et godt eksempel på bevidstheden om egen uvidenhed. Jeget er enormt bevidst om, hvordan hun bliver set på, og hvordan hun ser på andre. Hun skammer sig over at have flere ressourcer end sin gambianske familie, og hun skammer sig over at skamme sig, fordi hun dermed hæver sig selv over dem. Skammen over skammen giver et nuanceret billede af, hvordan det kan føles at være splittet mellem kulturer og være bevidst om sin uvidenhed (og det er jo alene en god grund til at kaste sig over værket).

Nana Fatou siger selv om bogen, at det er digte om et uperfekt jeg med blinde vinkler. Jeg ville mene, at det er et ret perfekt uperfekt jeg. Selvbevidstheden gør det til en meget forsigtig fremstilling af det uperfekte, og selvironien gør, at jeg som læser, ikke rigtig kan mærke skammen. For eksempel her, hvor hun tager fejl af valutaen: "jeg siger ups my mistake vi griner / jeg giver ham en anden seddel i stedet for" (s. 35, vers 2-3), eller når hun bruger for meget håndsprit: "hun griner hun kalder mig madame spray / vi griner jeg siger sorry" (s. 34, linje 18-19). Når selvbevidstheden bliver eksplicit, er der ikke mange blinde vinkler tilbage. Jeg kan derfor mangle tomme felter, som jeg som læser

selv kan fylde ud. Og så savner jeg strofer, som går planken ud. Jeg savner et jeg, der bliver ægte grimt og pinligt.

Selvironien og skammen over skammen *er* interessant, men måske kalder det på et andet format. I digtgenren får ordene luft. Og når de gør det, må de, efter min mening, gerne være mættet med mening. Så mættede, at vi netop har brug for luften imellem dem. Det er de ikke altid i Toubab (2026), hvor selvreflekterende bemærkninger fylder. Og det er i sig selv ikke en dårlig ting. Det kan fungere rigtig godt, når tempoet er hurtigere, og teksten bliver tankestrøm og tankemylder, hvor de egentlig spændende konfliktende følelser kan få lov til at udfolde sig. Så måske skal der bare gives slip på knækkene og frit løb for prosaen? Jeg er i hvert fald sulten efter mere af den tekst, som ikke holder tilbage på sig selv.

---

30. april 2026
Skrevet af Clara Christine Danholt

Kategorier: Anmeldelser, Digte, Litteratur, Poesi
Tagget: debut, forfatterskolen

Hjemmesiden er lavet i samarbejde med Hilsen IT